

Sygn. akt I ACa 1043/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	: sędzia	Magdalena Natalia Pankowiec
Protokolant	:	Urszula Westfal

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2022 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. P.**

przeciwko **Bankowi (...) S.A. w W.**

o ustalenie, ewentualnie o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 29 lipca 2021 r. sygn. akt I C 680/20

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od pozwanego na rzecz powódki 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.**

(...)

Sygn. akt I ACa 1043/21

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 lipca 2021 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie ustalił, że nieważna jest umowa kredytu hipotecznego nr (...) zawarta w dniu 4 lutego 2008 r. przez J. P. z (...) Bank S.A. we W.; rozstrzygnął o kosztach.

Orzeczenie to zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

Powódka złożyła wniosek o udzielenie kredytu w kwocie 233.829,99 zł, z przeznaczeniem na sfinansowanie kredytu mieszkaniowego zaciągniętego w innym banku, w którym jako walutę zaznaczyła (...). Jednocześnie podpisała się pod oświadczeniem, że jest świadoma zmiennego oprocentowania kredytu, które może ulec podwyższeniu w związku ze wzrostem stopy referencyjnej WIBOR lub LIBOR oraz że po przedstawieniu oferty kredytu w złotych oraz indeksowanego do waluty obcej, dokonuje wyboru oferty kredytu indeksowanego do waluty obcej. 4 lutego 2008 r. J. P. zawarła z (...) Bank S.A. we W. (poprzednikiem prawnym Bank (...) S.A.) umowę kredytu hipotecznego nr KH

(...) w kwocie 233.830 zł indeksowanego do waluty (...), z przeznaczeniem na refinansowanie kredytu zaciągniętego w innym banku w wysokości 232.449 zł.

Kredyt został oprocentowany według zmiennej stopy procentowej (stała marża banku 1,60% + aktualna w danym kwartale „Stopa bazowa”, ogłaszana w Tabeli obowiązującej w banku). W przypadku zmiany stopy bazowej określonej dla danej waluty lub zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju, którego waluta jest podstawą indeksacji, mogła nastąpić zmiana wysokości oprocentowania, o której każdorazowo bank miał zawiadamiać kredytobiorców i poręczycieli na piśmie. Ryzyko związane ze zmianą wysokości stopy bazowej oraz ryzyko kursowe wynikające z wahań ceny danej waluty w okresie spłaty ponosił kredytobiorca (§ 6 ust. 2 i § 1 pkt. 3.13 umowy oraz § 8 ust. 8 Regulaminu).

W § 6 ust. 1 Regulaminu wskazano, że wysokość zadłużenia z tytułu udzielonego kredytu indeksowanego do waluty obcej wyrażona jest w walucie obcej, po przeliczeniu uruchomionych środków po kursie kupna danej waluty zgodnie z Tabelą obowiązującą w dniu ich uruchomienia.

Wysokość rat kapitałowo–odsetkowych miała być określona w walucie obcej, a spłacana w PLN, po przeliczeniu po kursie sprzedaży danej waluty zgodnie z Tabelą obowiązującą w dniu poprzedzającym spłatę rat określonym w umowie. Spłata rat następowała poprzez obciążenie wskazanego w umowie rachunku bankowego kredytobiorcy.

(...) zdefiniowano w § 2 ust. 14 Regulaminu jako tabelę oprocentowania, tabelę kursów walut oraz tabelę opłat i prowizji banku dla kredytów i pożyczek hipotecznych, obowiązujące w banku, dostępne w placówkach, na stronie internetowej oraz pod numerem infolinii telefonicznej. Ani umowa, ani Regulamin nie wyjaśniały (opisywały) mechanizmu ustalania kursów walut w Tabeli banku.

Powódka 5 lutego 2008 r. złożyła dyspozycję wypłaty kwoty 232.449 zł na rachunek (...) Banku S.A. tytułem spłaty kredytu. Otrzymała zaś kwotę 233.830 zł (108.090,68 CHF wg kursu 2,15 zł).

1 lipca 2020 r. powódka złożyła w pozwanym banku reklamację powołując się na nieważność umowy i domagając się dokonania wzajemnych rozliczeń, a w razie ich braku zwrotu wszystkich kwot wpłaconych w wykonaniu umowy. Bank nie uznał reklamacji.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie zaznaczył, że choć zawarta przez strony umowa kredytu denominowanego w walucie obcej zawierała wszelkie elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego (art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe) i przynajmniej co do zasady nie była sprzeczna z właściwością tego stosunku, ustawą, ani zasadami współżycia społecznego (art. 353¹ k.c.), to jednak treść zawartych w niej postanowień dotyczących indeksacji, pozwala na przyjęcie, że mają one charakter klauzul abuzywnych (art. 385¹ § 1 k.c.).

Wyjaśnił, że abuzywność spornych postanowień umownych (§ 1 ust. 4, § 7 ust. 6, § 6 ust. 2, § 1 ust. 3.15, § 4 ust. 2 Umowy oraz § 11 ust. 5, § 6 ust. 1, § 8 ust. 8, § 10 ust. 13-16 Regulaminu) przejawiała się w tym, że klauzule te nie odwoływały się do obiektywnych wskaźników, lecz wyłącznie Tabeli tworzonych w banku. Tym samym pozwalały bankowi na określenie miernika wartości (kursu waluty), według którego obliczano wysokość zobowiązania kredytobiorcy, a tym samym kształtowanie wysokości świadczenia powódki.

Zdaniem Sądu spornych klauzul nie można było również uznać za transparentne (jednoznaczne), gdyż ich treść uniemożliwiała kredytobiorcy samodzielne oszacowanie, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływających dla niego z umowy konsekwencji ekonomicznych. Według umowy wysokość zobowiązania powódki była przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursów (kupna/ sprzedaży) waluty indeksacyjnej publikowanych w Tabelach banku. Konkretny sposób ustalania kursów walut nie został jednak opisany w umowie, regulaminie,

ani innym dokumencie. Pozwalało to więc bankowi na jednostronną swobodę w zakresie ustalania kursu waluty indeksacyjnej.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, iż sporne postanowienia umowne nie zostały indywidualnie uzgodnione z powódką, umowę zawarto z wykorzystaniem wzorca banku, a klauzule te zostały przejęte bez modyfikacji. Tym samym została także zakłócona równowaga między stronami, co było wystarczające do przyjęcia, że zapisy te były sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz w sposób rażąco naruszały interesy kredytobiorcy (art. 385¹ § 1 i 3 k.c.), a tym jako niedozwolone (abuzywne) nie wiążą powódki.

W ocenie Sądu Okręgowego wyeliminowanie tych klauzul z umowy, przy zachowaniu postanowień dotyczących indeksacji kredytu, oznaczałoby że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na walutę szwajcarską, jego spłata powinna następować w walucie polskiej, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. Brak jest ku temu możliwości: stosowanie norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.). Nie ma też możliwości sięgnięcia po art. 358 § 2 k.c., gdyż ten nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy.

Po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych, możliwe byłoby zachowanie umowy w pozostałym zakresie, gdyby postanowienia dotyczące oprocentowania pozbawione były wady w postaci niczym nieograniczonego, sposobu ustalania oprocentowania przez bank. Umowa przewidywała, iż kredyt ma być oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, na którą składały się: stała marża banku oraz aktualna stopa bazowa ogłaszana w Tabeli obowiązującej w banku. Nie określała natomiast, w jaki sposób ustalana jest „stopa bazowa” ogłaszana następnie w (...). Jedynie ust. 3 Regulaminu opisywał jak kształtowana jest stopa bazowa dla kredytów w PLN (WIBOR 3M) oraz kredytów denominowanych w (...) (LIBOR 3M), a zatem nie odnosił się do kredytów indeksowanych do (...). W rezultacie zawarte w umowie postanowienia przewidywały możliwość zmiany oprocentowania przez bank wedle niesprecyzowanych kryteriów. Kredytobiorca był świadomy jedynie zmiennego oprocentowania, ale nie posiadał wiedzy, od czego to jest zależne. Zasadą zaś być powinno, że klauzula zmiennego oprocentowania powinna dokładnie wskazywać czynniki (okoliczności faktyczne) usprawiedliwiające zmianę oprocentowania oraz relację między zmianą tych czynników, a rozmiarem zmiany stopy oprocentowania kredytu, określając precyzyjnie wpływ zmiany wskazanych okoliczności na zmianę stopy procentowej, a więc kierunek, skalę i proporcję tych zmian. W przeciwnym razie dokonywana przez bank w czasie trwania umowy kredytowej zmiana stopy oprocentowania kredytu nosiłaby cechy uznaniowości i dowolności.

Wobec tego Sąd stwierdził, że skoro umowa nie określa szczegółowego sposobu ustalania oprocentowania kredytu, przez co powódka była zdalna na arbitralne decyzje banku w tej kwestii, wobec tego postanowienia te były sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz w sposób rażąco naruszały interesy konsumenta. Dlatego też § 6 ust. 2 umowy i § 8 ust. 8 Regulaminu został uznany za sprzeczny z art. 69 ust. 5 w zw. z art. 76 Prawa bankowego.

Reasumując Sąd stwierdził, że wobec wyeliminowania z umowy uznanych za abuzywne postanowień dotyczących indeksacji kredytu, jak i jego oprocentowania, umowa kredytu nie nadaje się do wykonania i jest nieważna.

O kosztach procesu postanowił zgodnie z art. 98 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany bank, który zarzucił Sądowi I instancji:

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez błędne ustalenie, że powódka nie została poinformowana o zasadach działania mechanizmu indeksacji kredytu, nie wyjaśniono jej mechanizmu ustalania kursów tabeli banku, nie miała świadomości w jaki sposób ustalane jest zmienne oprocentowanie kredytu i nie miała możliwości weryfikacji w jaki sposób i według jakich parametrów zmienia się oprocentowanie, pomimo że z zebranych w sprawie dowodów wynikało, że:

- powódka we wniosku o udzielenie kredytu w rubryce „waluta” dobrowolnie wybrała (...),

- przed zawarciem umowy, powódce przedstawiono ofertę kredytu złotówkowego, co powódka potwierdziła podpisując się pod oświadczeniem o ryzyku kursowym,

- decydując się na zawarcie umowy powódka była świadoma, że w okresie obowiązywania umowy może nastąpić niekorzystna dla niej zmiana kursu waluty indeksacji, co może spowodować podwyższenie kwoty kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej,

- powódka zapoznała się z symulacją kosztów obsługi kredytu w przypadku niekorzystnej zmiany kursu waluty (załącznik do oświadczenia o ryzyku kursowym i ryzyku zmiennej stopy procentowej), w której wskazany został wpływ wzrostu stopy procentowej na wysokość raty kapitałowo-odsetkowej oraz zobrazowane zostały zmiany wysokości raty kredytu w sytuacji wzrostu kursu (...) o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym i minimalnym kursem (...) z okresu 12 miesięcy poprzedzających jej przedstawienie, w której wskazano również informację w zakresie stopy referencyjnej zastosowanej dla umowy powódki tj. LIBOR,

- oświadczenie o ryzyku kursowym i stanowiąca jego załącznik symulacja sporządzone zostały zgodnie z zaleceniami obowiązującej wówczas Rekomendacji wydanej przez Komisję Nadzoru Bankowego,

- powódka oświadczyła, iż jest świadoma, że oprocentowanie kredytu jest zmienne i w okresie obowiązywania umowy może ulec podwyższeniu w związku ze wzrostem stopy referencyjnej WIBOR lub LIBOR, co spowoduje podwyższenie kwoty spłacanej raty,

2. brak dokonania wszechstronnej oceny dowodów z dokumentów w postaci umowy kredytu i w konsekwencji błędne przyjęcie, że umowa kredytu nie określała szczegółowego ustalania kursu (...), powódka była zdana na arbitralne decyzje banku w tej kwestii, powódka nie знаła sposobu w jaki bank kształtował kurs (...), powódki nie poinformowano o mechanizmie indeksacji, podczas gdy z dowodów (umowy, regulaminu udzielania kredytów, oświadczenia powódki z 15 stycznia 2008 r. oraz zeznań świadków S. P. (1) i M. D.) wynikają odmienne wnioski;

3. brak wszechstronnej oceny dowodów z dokumentów w postaci Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych przez (...) Bank S.A., doprowadziło do błędnego przyjęcia, że w umowie i regulaminie nie ma wyjaśnienia, jak jest kształtowana stopa bazowa oprocentowania dla kredytów indeksowanych do waluty (...), zawarte w umowie warunki zmiany oprocentowania pozostają warunkami bardzo ogólnymi, klauzula zmiennego oprocentowania jest nieczytelna i nieweryfikowalna dla przeciętnego konsumenta, umowa nie określała szczegółowego sposobu ustalania oprocentowania kredytu;

4. pominięcie przy ocenie materiału dowodowego dokumentów w postaci przykładowych harmonogramów spłat, co doprowadziło do błędnego ustalenia, że w łączącym strony stosunku zobowiązaniowym nie ma wyjaśnienia jak kształtowana jest stopa bazowa dla kredytów indeksowanych do waluty (...), a w konsekwencji nie wiadomym pozostaje to, w jaki sposób następować ma zmiana oprocentowania i jakie czynniki warunkują jego zmianę;

5. pominięcie dowodów z dokumentów w postaci: wyciągu z protokołu nr (...) z posiedzenia (...) Bank S.A. z 16 października 2012 r. wraz z załącznikiem - Regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych przez (...) Bank S.A. dla umów zawartych do 17 grudnia 2011 r. wraz z dowodem wysłania tego regulaminu powodom listem poleconym, wyciągu z protokołu nr (...) z posiedzenia (...) Bank S.A. z 28 sierpnia 2012 r. wraz z załącznikiem „Procedura wyznaczania i publikacji kursów walutowych w (...) Bank S.A.”, wyciągu z protokołu nr (...) z posiedzenia (...) Bank S.A. z 6 listopada 2012 r. wraz z załącznikiem „Wewnętrzne zasady wyznaczania kursów walut” i w konsekwencji błędne przyjęcie, że bank w sposób dowolny ustalał kursy waluty w (...) w celu indeksacji spornego kredytu, podczas z ww. dokumentów wynikało, iż: stosowane przez bank zasady wyznaczania kursów franka szwajcarskiego były oparte na czynnikach rynkowych, zasady ustalania kursów znalazły wyraz w § 17 Regulaminu, który jedynie sankcjonował praktyki istniejącej od początku obowiązywania spornej umowy kredytu, sposób wyznaczania kursów walut przez (...) Bank S.A., bank opierał się na notowaniach z serwisu informacyjnego

T. R., w dacie zawierania umowy kredytu ustawodawca, jak również organy nadzoru finansowego, nie doprecyzowały jaki stopień szczegółowości powinny posiadać zapisy określające sposób ustalania kursu wymiany walut;

6. pominięcie przy ocenie materiału dowodowego w postaci dowodów w postaci wyciągów ze sprawozdań finansowych (...) Banku S.A., z których wynikało, że: bank dokonywał transakcji walutowych w celu obsługi kredytów oraz pożyczek hipotecznych indeksowanych do (...), w momencie udzielania i wypłaty kredytów indeksowanych do (...), bank sprzedawał franki szwajcarskie pozyskane wcześniej z linii kredytowej, a w okresie spłaty nabywał tę walutę na rynku międzybankowym, (...) Bank S.A. we własnym zakresie dokonywał zabezpieczenia ryzyka walutowego wiążącego się z udzielaniem i obsługą kredytów hipotecznych;

7. pominięcie przy ocenie materiału dowodowego części zeznań świadka S. P. (1), z których wynikało, że jako doradca kredytowy udzielała klientom informacji przy omawianiu umowy, przekazywała im informacje na temat ryzyka kursowego związanego z umową kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty franka szwajcarskiego i zmiany oprocentowania, udzielała odpowiedzi na pytania kredytobiorców, klienci mogli otrzymać wzorzec tej umowy w celu zapoznania się z jego treścią i dokonania spokojnej analizy, miała wiedzę o procedurach udzielania kredytów indeksowanych do (...) i stosowała się do nich,

8. pominięcie przy ocenie materiału dowodowego części zeznań świadka M. D., z których wynikało, że: Euro Bank miał procedury udzielania kredytów w (...) i były one tożsame dla wszystkich pracowników banku, bank miał w swojej ofercie kredyty złotówkowe jak i kredyty indeksowane do waluty (...), a doradca miał obowiązek przedstawić klientowi najpierw ofertę w PLN, informowano klientów o ryzyku kursowym związanym z umową kredytu hipotecznego indeksowanego do franka szwajcarskiego, informacje w zakresie ryzyka kursowego oraz ryzyka zmiennej stopy procentowej miały formę ustną i pisemną, klienci nie byli informowani, że kurs waluty w okresie wykonywania umowy nie wzrośnie powyżej określonego poziomu, klienci mieli możliwość uzyskania wyjaśnień, o które prosili, przed zawarciem umowy klienci mogli otrzymać wzorzec umowy w celu zapoznania się z jego treścią i dokonania spokojnej analizy, omawiano z nimi treść przedstawianych przez bank dokumentów;

9. pominięcie przy ocenie materiału dowodowego części zeznań powódki, która podała, że: przed podpisananiem przeczytała umowę kredytu, podpisała oświadczenie o ryzyku kursowym oraz ryzyku zmiennej stopy procentowej, zawierając umowę nie czuła się pokrzywdzona i nie wiedziała czy kwestionowałyby umowę w sytuacji, w której kurs waluty by malał;

10. art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez pominięcie dowodu z zeznań świadka R. F., które miały służyć ustaleniu: zasad wyznaczania kursów walut stosowanych w (...) Bank S.A. w okresie obowiązywania spornej umowy, rynkowego charakteru stosowanych przez bank kursów (...), źródeł pozyskiwania przez (...) Bank S.A. finansowania na wypłatę kredytu, przyczyn zastosowania w mechanizmie indeksacji kursów kupna i sprzedaży, rozkładu ryzyka pomiędzy stronami umowy;

11. art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez pominięcie dowodu z zeznań świadka M. K., które miały służyć ustaleniu, że choć powódka posiadała zdolność kredytową pozwalającą jej na zaciągnięcie kredytu złotówkowego, świadomie zdecydowała się na zawarcie kredytu indeksowanego do waluty obcej;

12. art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. przez pominięcie dowodu z opinii biegłego sądowego, choć ten miał na celu wykazanie, że: stosowane przez bank kursy kupna i sprzedaży (...) nie były kształtowane w sposób dowolny, lecz rynkowy, a także ewentualnej nadpłaty rat kredytu wyliczonych z zastosowaniem kursów średnich NBP;

13. art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. przez niewyjaśnienie podstawy faktycznej i prawnej wyroku polegające na braku wyjaśnienia: przyczyn przyjętej abuzywności całości mechanizmu indeksacji, podczas gdy dotyczyło to jedynie odesłania do tabel kursowych banku, przyczyn uznania mechanizmu indeksacji jest niejednoznaczny oraz naruszający

dobry obyczaj i interes powódki, jak szczegółowo powinno być określone zasady wyznaczania kursów waluty w celu indeksacji kredytu;

14. art. 321 k.p.c. przez ustalenie że umowa kredytu jest nieważna, podczas gdy jedyną sankcją istnienia postanowień o charakterze niedozwolonym, jest tzw. sankcja bezskuteczności zawieszona;

15. art. 189 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że powódka posiadała interes prawny w ustaleniu nieważności umowy kredytu hipotecznego nr KH (...), pomimo że istniała obiektywna możliwość uzyskania ochrony w drodze powództwa o świadczenie;

16. art. 69 ust. 2 pkt. 5 w zw. z art. 76 ust. 1 ust. Prawo bankowe w zw. z art. 58 § 1 k.c. przez przyjęcie, że umowa w zakresie § 6 ust. 2 umowy i § 8 ust. 8 regulaminu jest sprzeczna z art. 69 ust. 2 pkt. 5 w zw. z art. 76 ust. 1 ust. Prawo Bankowe, gdyż nie zawiera wyjaśnienia jak kształtowana jest stopa bazowa oprocentowania dla kredytów indeksowanych do waluty (...);

17. art. 69 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 58 k.c. przez uznanie, że skutkiem eliminacji postanowień dotyczących indeksacji kredytu i zmiennego oprocentowania jest niemożność wykonania umowy, w sytuacji gdy umowa zawierała przejrzyste i transparentne przesłanki warunkujące zmianę oprocentowania, w tym określała w jaki sposób kształtowana jest stopa bazowa;

18. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. przez uznanie, że postanowienia umowy kredytu odnoszące się do klauzuli zmiennego oprocentowania, stanowią postanowienia abuzywne, które naruszają dobre obyczaje i rażąco naruszają interesy konsumenta, pomimo że:

- postanowienia te mają wyłącznie charakter uboczny,

- bank należycie, rzetelnie i wyczerpująco spełnił obowiązek informacyjny w zakresie wymaganym przez ówczesnie obowiązujące wytyczne organu nadzoru finansowego tj. Rekomendację S Komisji Nadzoru Bankowego,

- stosowane przez bank zasady wyznaczania kursów franka szwajcarskiego były oparte na czynnikach rynkowych,

- zasady ustalania kursów znalazły wyraz w § 17 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych (obowiązującego od 21 listopada 2012 r.),

- sposób wyznaczania kursów opisany w § 17 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych oraz Procedurze wyznaczania i publikacji kursów walutowych w (...) Bank S.A. i „Wewnętrznych zasadach wyznaczania kursów walut” był niezmienny praktycznie od czasu rozpoczęcia udzielania i obsługi kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego przez (...) Bank S.A.,

- przy ustalaniu kursów kupna i sprzedaży (...), (...) Bank S.A. opierał się na notowaniach z serwisu informacyjnego T. R., które miały charakter rynkowy,

- powódka po doręczeniu jej Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych przez (...) Bank S.A. obowiązującego od 21 listopada 2012 r. nie wypowiedziała umowy,

- w dacie zawierania spornej umowy ustawodawca, ani organy nadzoru finansowego nie doprecyzowały jaki stopień szczegółowości powinny posiadać zapisy określające sposób ustalania kursu wymiany walut,

- powódka przez wiele lat wykonywała umowę, spłacając raty kredytu wyrażone we franku szwajcarskim,

- bank w celu obsługi kredytu dokonywał transakcji kupna i sprzedaży waluty (...) i ponosił związane z tym koszty,

19. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c. w zw. z art. 354 k.c. w zw. z art. 65 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c. przez uznanie, że skutkiem abuzywności postanowień spornej umowy dotyczących indeksacji jest konieczność ich pominięcia w całości

przy ustalaniu treści stosunku prawnego oraz przyjęcie, że nie ma możliwości wyeliminowanych postanowień zastąpić żadnym innym kursem waluty np. ogłaszanym przez NBP, pomimo że:

- w przypadku braku oznaczenia w umowie zasad wyznaczania przez bank kursu waluty, abuzywność postanowień dotyczy tylko części odsyłającej do tabel kursowych banku,

- eliminacja z umowy całego postanowienia lub nawet kilku postanowień, stanowi zbyt daleko idącą ingerencję w treść umowy objętej zgodą stron, których zamiarem stron było zawarcie umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej,

20. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. przez uznanie, że ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredytu: było narzucone przez bank, który wyłącznie korzystał z ochrony ubezpieczeniowej, co godziło w dobre obyczaje poprzez nieprecyzyjną treść, która miała wywrzeć na konsumentach wrażenie objęcia pewną ochroną,

21. zaniechanie należytego zbadania, czy upadek umowy narażałby powódkę na szczególnie niekorzystne konsekwencje oraz czy konsekwencje te mogą przekraczać możliwości finansowe konsumenta oraz brak poinformowania powódki o skutkach upadku umowy, w szczególności skutkach ekonomicznych stwierdzenia upadku umowy kredytu.

Wnosił o zmianę wyroku przez oddalenie powództwa w całości, albo jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Ponadto wnosił o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z opinii biegłego sądowego, świadków M. K. oraz R. F., a także z dokumentów w postaci uchwały siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 oraz prywatnych opinii prawnych oraz analiz.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji poczynił prawidłowe i wystarczające ustalenia faktyczne, które znajdują należyte oparcie w materiale sprawy oraz dokonał trafnej oceny prawnej roszczenia powodów, nie naruszając przy tym wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego. Dokonując w ramach swoich kompetencji własnej analizy materiału dowodowego Sąd Apelacyjny nie znajduje podstaw do poczynienia ustaleń odmiennych, w związku z czym poczynione w sprawie uznaje za własne (art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c.). Zauważyć też należy, że choć pozwany zgłosił szereg zarzutów naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., niemniej okazały się one bezprzedmiotowe bądź niezasadne, zatem zostały ocenione wraz z tą częścią apelacji, która dotyczyła materialnej podstawy zaskarżonego rozstrzygnięcia.

W tym miejscu należy jedynie, że zarzut obrazy prawa procesowego polegający na dokonaniu przez Sąd błędnych ustaleń faktycznych niezgodnych z treścią materiału dowodowego, nie może polegać na przedstawieniu przez stronę alternatywnego stanu faktycznego, lecz na podważeniu przesłanek tej oceny z wykazaniem, że jest ona rażąco wadliwa lub oczywiście błędna. Tymczasem dokonana w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ocena materiału dowodowego nie jest dotknięta zarzucaną jej wadliwością i mieści się w granicach uznania sędziowskiego wyznaczonych art. 233 § 1 k.p.c.

Podzielając poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne, zwrócić należy uwagę, że na obecnym etapie postępowania, w zasadzie niesporne były okoliczności towarzyszące zawarciu w dniu 4 lutego 2008 r. przez J. P. z (...) Bank S.A. we W. (poprzednikiem prawnym Bank (...) S.A.) umowy kredytu hipotecznego nr KH (...) w kwocie 233.830 zł indeksowanego do waluty (...), z przeznaczeniem na refinansowanie kredytu zaciągniętego w innym banku. Integralną część umowy stanowił m.in. „Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych przez (...) Bank S.A.”.

Zgodnie z umową kredyt miał zostać udzielony w walucie polskiej (PLN), przy czym po jego uruchomieniu, wysokość zadłużenia (kwota kapitału) była przeliczana na walutę obcą (...) według bieżącego kursu kupna zgodnie z (...) banku. Wysokość kolejnych rat kapitałowo - odsetkowych również była określana w walucie obcej, ale ich spłata dokonywana była w walucie polskiej, po przeliczeniu według kursu sprzedaży walut z Tabeli banku. W przypadku umowy stron w (...) bank ogłaszał także „Stopę bazową” stanowiącą podstawę ustalania wysokości oprocentowania kredytu.

Nie ma wątpliwości, że ani umowa kredytowa, ani „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych” nie określały zasad (metodyki) ustalania przez bank kursów walut na potrzeby indeksacji kredytu oraz nie definiowały pojęcia „Stopy bazowej” dla kredytów indeksowanych. Odsyłały w tej mierze wyłącznie do tzw. Tabeli, zdefiniowanej w § 2 ust. 14 Regulaminu jako „tabela oprocentowania, tabela kursów walut oraz tabela opłat i prowizji banku dla kredytów i pożyczek hipotecznych, obowiązujące w banku, dostępne w placówkach, na stronie internetowej oraz pod numerem infolinii telefonicznej”.

W świetle powyższego zgodzić się należało z Sądem I instancji, że postanowienia regulujące zarówno wysokość oprocentowania kredytu (§ 6 ust. 2 umowy i § 8 ust. 8 Regulaminu), jak również zasady jego wypłaty (§ 1 ust. 4 umowy i § 6 ust. 1 Regulaminu) oraz spłaty (§ 7 ust. 6 umowy i § 11 ust. 5 Regulaminu), stanowią niedozwolone (abuzywne) postanowienia umowne (art. 385¹ k.c.). Ich treść nie pozwalała bowiem na ustalenie w sposób przejrzysty (jednoznaczny) zarówno oprocentowania jak i mechanizmu wymiany waluty obcej (...) na potrzeby ustalania wysokości zobowiązania kredytobiorcy, tak aby powódka mogła samodzielnie oszacować wypływające dla niej konsekwencje ekonomiczne.

Z uwagi na ukształtowane już orzecznictwo sądów powszechnych (w tym Sądu Apelacyjnego w Białymstoku), Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (...) nie ma również potrzeby szerszego ustosunkowywania się do kwestii samej abuzywności klauzul waloryzacyjnych w tzw. kredytach indeksowanych, czy denominowanych. Dość wskazać, że chociażby w uchwale z dnia 28 kwietnia 2022 r., sygn. akt III CZP 40/22, Sąd Najwyższy powołując się na aktualne poglądy judykatury, za sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej ocenił postanowienia, w których kredytodawca został upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu.

W orzecznictwie nie ma też aktualnie sporu zarówno co do tego, że klauzule waloryzacyjne określają główny przedmiot umowy kredytu (por. orzeczenia (...) w sprawach C-186/16, C-51/17, C-118/17, C-260/18, wyrok SN z dnia 30 września 2020 r., I CSK 556/18), jak również, że dotyczy to nie tylko tzw. klauzuli ryzyka walutowego. Wprawdzie (...) w swych rozstrzygnięciach posługiwał się określeniami „klauzuli dotyczącej spreadu walutowego”, „klauzuli dotyczącej ryzyka kursowego”, jak też „klauzuli walutowej”, to jednak określeń tych używał zamiennie. Nie rozdzielał tych klauzul, lecz każdorazowo oceniał je całościowo (np. wyrok z 14 marca 2019 r., wydany w sprawie C-118/17). Potwierdza to także treść wyroku z dnia 8 września 2022 r. w połączonych do wspólnego rozpoznania sprawach C-80/21, C-81/21 oraz C-82/21, w którym (...) wyraźnie opowiedział się przeciwko możliwości usunięcia z umowy kredytu jedynie części nieuczciwego warunku umownego i pozostawienia pozostałej, uczciwej części, w mocy. Trybunał zaznaczył, że taka zmiana warunku nie może mieć miejsca jeśli przez to przedsiębiorca nie poniesie żadnych konsekwencji swoich nieuczciwych działań lub jeśli taka zmiana miałaby wpływ na istotę samego warunku. Podkreślił także, że usunięcie części nieuczciwej klauzuli może mieć miejsce jedynie w sytuacji, gdyby część takiego warunku stanowiła odrębne od innych postanowień umownych.

Z pewnością nie ma to miejsca w przypadku umowy łączącej strony.

Również w polskim porządku prawnym, w taki właśnie tj. całościowy sposób, były zawsze postrzegane klauzule waloryzacyjne. Za potrzebą takiej kompleksowej oceny wypowiedział się Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/12, odrzucając odróżnienie części kursowej i części przeliczeniowej klauzuli waloryzacyjnej. Podobnie w wyroku z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, Sąd Najwyższy wskazał, że eliminacja

klauzuli waloryzacyjnej obejmuje wszystkie postanowienia umowy, które się na nią składają, bowiem mogą one funkcjonować tylko łącznie.

Oczywistym zatem się wydaje, że odwołanie się w umowie (sporządzonej wg bankowego wzorca) do wskaźników w postaci „kursów wymiany waluty”, czy też „stopy bazowej”, ustalanych przez bank we własnej (...), jest wystarczającym argumentem za uznaniem takich postanowień umownych za niejasne i niejednoznaczne. Nawet przyjmując, że postanowienia te zostały sformułowane językowo poprawnie, nie ma wątpliwości, że pozbawiały one powódkę (w chwili zawarcia umowy) możliwości ustalenia skonkretyzowanych i obiektywnych wskaźników (metodologii), w oparciu o które miały być wyliczane oprocentowanie kredytu, wysokość w jakiej ma być wypłacony i spłacany. Nie sposób jest więc uznać ich za transparentne. Podlegają zatem kontroli pod kątem abuzywności (art. 385¹ § 1 k.c. in fine).

Analizując dowody zaoferowane przez obie strony procesu, Sąd Apelacyjny przychyła się również do stanowiska Sądu I instancji, że powódka nie miała realnej możliwości wpływu na uregulowanie ich treści, jak również i to, że zostały one zaczerpnięte wprost ze wzorca banku (art. 385¹ § 3 k.c.). Miałoby to miejsce, gdyby strony wspólnie ustaliły ich ostateczne brzmienie, co zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. powinien był wykazać bank. Pozwany nie sprostował jednak temu obowiązkowi.

Możliwości negocjacji poszczególnych warunków umowy nie potwierdziły zeznania świadków S. P. (2) i M. D., gdyż ci nie pamiętali żadnych szczegółów związanych z procesem poprzedzającym jej zawarcie. Źródłem informacji na ten temat nie mogły tym bardziej być – słusznie pominięte przez Sąd I instancji - zeznania M. K. i R. F., gdyż na co wskazuje zarówno treść tezy dowodowej, jak i argumenty apelacji, świadkowie ci mieli zrelacjonować wyłącznie zasady i procedury, jakie powinny obowiązywać przy udzielaniu tego typu kredytów. Nie mogły zatem służyć za dowód tego, że którekolwiek z kwestionowanych zapisów umowy zostały do niej wprowadzone na skutek indywidualnych ustaleń z powódką. Co więcej pozwany w zasadzie nawet nie twierdził, że informował kredytobiorców o możliwości negocjacji klauzul przeliczeniowych (przy czym chodzi tu o faktycznie przeprowadzone negocjacje, a nie obowiązujące w Banku procedury), ani też w jaki sposób ustala wysokość „Stopy bazowej” dla kredytów indeksowanych.

Wbrew wywodom zawartym w apelacji o możliwości negocjacji warunków umowy (w szczególności treści klauzul przeliczeniowych) nie przesądzał także fakt wyboru przez powódkę kredytu indeksowanego kursem waluty obcej ((...)) oraz złożenia podpisów pod oświadczeniami o zapoznaniu się ryzykiem z tym związanym. Jak bowiem wielokrotnie zwracał uwagę Sąd Najwyższy, nie jest i wystarczające wskazanie w umowie, że ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi kredytobiorca oraz odebranie oświadczenia o standardowej treści, że strona została poinformowana o ponoszeniu ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty oraz przyjęła do wiadomości i akceptuje to ryzyko. Wprowadzenie do umowy kredytowej, zawieranej na wiele lat, na nabycie nieruchomości stanowiącej z reguły dorobek życia przeciętnego konsumenta, mechanizmu działania ryzyka kursowego, wymagało szczególnej staranności Banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak by konsument miał pełne rozeznanie konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy (m.in. wyroku z dnia 27 listopada 2019 r. sygn. akt II CSK 483/18).

Postanowienia podobne do ocenianych w tej sprawie były już wielokrotnie przedmiotem badania Sądu Najwyższego, w którego orzecznictwie dominuje pogląd, że takie klauzule mają charakter abuzywny, bowiem kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów konsumenta polega w tym przypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku oraz wysokości świadczenia konsumenta od swobodnej decyzji banku. Takie uregulowanie umowne należy uznać za niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy-banku w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona, np. w razie wprowadzenia możliwych maksymalnych odchyleń od kursu ustalanego z wykorzystaniem obiektywnych kryteriów (wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134).

Zauważyć także należy, że pozwany powołując się na szereg zmian w regulaminach i obowiązujących w banku zasadach zawierania i wykonywania umów kredytowych, zdaje się nie zauważać, iż oceny abuzywności postanowień umowy dokonuje się na datę jej zawarcia. Wobec tego, z punktu widzenia rozstrzygnięcia, obojętne są wszelkie kwestie związane z późniejszym wykonywaniem tej umowy. Przedmiotem dowodu (i oceny) powinny być bowiem tylko fakty istotne dla rozstrzygnięcia (art. 227 k.p.c.). Dlatego zbędne było sięganie do przedłożonych przez pozwanego Regulaminów, opinii, analiz, zeznań świadków, czy w końcu opinie biegłych z zakresu bankowości i czynienie w oparciu o nie ustaleń co do sposobu ustalania przez bank wysokości Stopy bazowej, czy też kursów waluty (...) w (...) i innych okoliczności związanych z wykonaniem umowy. Przy ocenie spornych postanowień umowy nie miało bowiem znaczenia to, czy i jak bank wykorzystywał przyznane sobie uprawnienie do kształtowania Stopy bazowej oraz kursu waluty indeksacyjnej, jak również relacje ekonomiczne dotyczące kosztów wykonania analizowanej umowy kredytowej. Wobec tego podnoszone przed Sądem I instancji, a powtórzone w apelacji argumenty dotyczące sposobu wykonywania umowy, stosowania kursów franka szwajcarskiego nieodbiegających od kursów rynkowych, nie stało na przeszkodzie w stwierdzeniu abuzywności postanowień umownych odnoszących się do kursów walut wynikających z (...) obowiązującej w banku. Także wejście w życie tzw. ustawy antyspreadowej nie wyłącza możliwości badania umowy pod kątem zawartych w niej niedopuszczalnych klauzul. Ustawa ta nie wprowadziła żadnych zapisów, które z mocy prawa wchodziłyby do treści umów kredytowych denominowanych lub indeksowanych do walut obcych zamiast dotychczasowych postanowień tych umów. Wprowadziła jedynie możliwość bezpłatnej zmiany umowy oraz spłatę takich kredytów bezpośrednio w walucie obcej, nie przewidując jednak żadnych sankcji w przypadku niedokonania stosownych zmian, ani żadnych konsekwencji w przypadku decyzji kredytobiorców o dokonywaniu spłat w walucie polskiej. Oznacza to, że ustawodawca nie wyłączył dopuszczalności badania wcześniej zawartych umów kredytowych pod kątem ewentualnej abuzywności ich postanowień.

Jak już zaś zaakcentowano, takie niedozwolone postanowienia umowne, w myśl art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c., nie wiążą konsumenta, a zatem nie wywołują skutków prawnych od samego początku i z mocy samego prawa, co sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2, wyrok TSUE z dnia 3 października 2019 r., C-260/18, wyroki Sądu Najwyższego z 28 września 2021 r., I CSKP 74/21; z 3 lutego 2022, II CSKP 459/22; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 975/22; z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 23 marca 2022 r., II CSKP 532/22; z 18 maja 2022., II CSKP 1030/22; z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22 oraz postanowienia Sądu Najwyższego odmawiające przyjęcia skarg kasacyjnych banków do rozpoznania - z 23 czerwca 2022 r., I CSK 2815/22 i z 30 sierpnia 2022 r., I CSK 3177/22), chyba że konsument następnie udzieli świadomej, wyraźnej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób jednostronnie przywróci mu skuteczność.

Z okoliczności niniejszej sprawy nie wynika, aby powódka takiej świadomej zgody udzieliła.

W świetle aktualnego orzecznictwa sądów powszechnych, Sądu Najwyższego oraz (...) nie jest także dopuszczalne wypełnianie luk w umowie po stwierdzeniu bezskuteczności zawartych w niej postanowień abuzywnych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 23 marca 2022 r., (...) 532/22; wyrok (...) z 30 kwietnia 2014 r., C 26/13; postanowienie (...) 4 lutego 2021 r., C-321/20, czy też cytowany wyżej wyrok (...) z 8 września 2022 r. w połączonych sprawach C-80/21, C-81/21 oraz C-82/21). W wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 r., w sprawie C-19/20, Trybunał podtrzymał dotychczasowe stanowisko, że sąd krajowy nie jest uprawniony do dokonywania jakichkolwiek modyfikacji abuzywnych postanowień, w tym do redukcji utrzymującej skuteczność lub zastąpienia innymi zapisami (tak też (...) w sprawach: C-618/10 J. C., pkt 65; C-488/11 D. A. B., pkt 57). Wyjątkiem jest możliwość zastąpienia postanowienia abuzywnego przepisem dyspozytywnym, za zgodą konsumenta, w celu uchronienia go przed negatywnymi skutkami nieważności umowy (tak też (...) w sprawie C-260/18 D., pkt. 48 i 55). Konsument wyrażając zgodę na uzupełnienie umowy przepisem dyspozytywnym, może więc zapobiec jej nieważności. Natomiast w przypadku braku takiej zgody - sąd stwierdza nieważność umowy.

Zważywszy zatem na fakt, że polskie prawo cywilne nie przewiduje możliwości zastępowania niedozwolonych klauzul umownych innymi postanowieniami, a powódka nie wyraziła zgody na uzupełnienie umowy przepisem dyspozytywnym, apelacja pozwanego, w której domagał się on zastosowania kursu średniego NBP na podstawie

art. 358 § 2 k.c., nie mogła odnieść oczekiwanego rezultatu. Stosowanie tego przepisu nie było możliwe także z tej przyczyny, że umowy o tzw. kredyty denominowane i indeksowane są w istocie umowami o kredyt złotowy, do którego z oczywistych względów przepis ten nie może mieć zastosowania. (...) nie był bowiem walutą kredytu, lecz wskaźnikiem przeliczeniowym – swoistej waloryzacji kwoty zadłużenia i bieżących jego rat.

Tak ukształtowany stosunek prawny nie podlegał również sanowaniu w oparciu o zasady unormowane art. 65 k.c. Brak było bowiem podstaw, aby skorzystać z normy zawartej w tym przepisie. Wprowadzenie do więzi zobowiązaniowej nowego sposobu określania wartości kursów w miejsce pierwotnie istniejącej normy przeliczeniowej, bądź całkowite wyeliminowanie zasady denominacji, nie byłoby oparte na: zgodnym celu i zamiarze stron; ani też na znaczeniu dostępnym adresatowi oświadczenia woli przy założeniu starannych z jego strony zabiegów interpretacyjnych - a więc na przesłankach istotnych przy wykładni metodą subiektywną i obiektywną (patrz: wyrok SN z 29 maja 2015 r. V CSK 446/14; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95). W każdym z tych przypadków relewantny jest bowiem stan istniejący na moment dokonania czynności prawnej (patrz: Legalis. red. K. Pietrzykowski. Kodeks cywilny. T. I. Komentarz. Art. 1–44910. Wydanie 10. 2020 r., Nb 11; postanowienie SN z 15 marca 2019 r., V CSK 431/18). Niedopuszczalnym byłoby zaś, czego oczekiwał pozwany, przebieg wykładni, który bazowałby na takim stanie świadomości stron (rzeczywistym, bądź przyjętym na potrzeby określenia modelu normatywnego odbiorcy), który dotyczyłby okoliczności mających miejsce nie w trakcie, ale już po zawarciu umowy, to jest w chwili, kiedy kontrahenci zorientowali się, że zawarte w niej postanowienia mają charakter abuzywny. Takie działanie nie stanowiłoby interpretacji oświadczenia woli, lecz w istocie kreowałoby nowe prawa i obowiązki obligacyjne, czego nie można czynić w oparciu o art. 65 k.c.

Stosunek prawny nie podlegał też uzupełnieniu w oparciu o zasady unormowane w art. 56 k.c. Wniosek taki wypływa z analizy treści wyroku (...) z 3 października 2019 r., sprawa C 260/18, w którym stwierdzono, że art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, które przewidują, że treść czynności prawnej jest uzupełniana przez zasady słuszności lub ustalone zwyczaje (pkt 62 wyroku). Powyższa teza znalazła odzwierciedlenie również w polskim orzecznictwie (patrz np.: wyrok SN z 27 listopada 2019 r. II CSK 483/18; wyrok SN z 28 września 2021 r. I (...) 74/21). Z tych względów w przypadku bezskuteczności zapisu umownego, w sytuacji gdy został literalnie wprowadzony do umowy, unormowania wynikające z innych źródeł (przepisy dyspozytywne, zwyczaje, zasady współżycia społecznego) nie wchodzi do stosunku zobowiązaniowego i nie zastępują wyeliminowanej klauzuli abuzywniej.

Z art. 385¹ § 2 k.c. wynika, że na skutek uznania postanowień umownych za niedozwolone strony są związane umową w pozostałym - nie zaś w uzupełnionym przez inne unormowania – zakresie. Inne przepisy również nie przewidują takiego skutku. W konsekwencji umowa zawierająca niewiążący zapis umowny albo jest nieważna, albo funkcjonuje bez tego postanowienia (przywołany art. 385¹ § 2 k.c.).

Jeśli – jak w sprawie niniejszej – konsument powołuje się na nieważność umowy, to próby uzupełniania tej umowy przez sąd i to w zakresie essentialia negotii należy uznać za niedopuszczalne.

Stosując zaś, wobec wskazanych powyżej postanowień umowy stron, sankcję normatywną i przyjmując, że nie wiążą one powódki ex tunc i ex lege, oczywistym jest, że po wyeliminowaniu zapisów dotyczących oprocentowania oraz mechanizmów przeliczeniowych, w umowie pozostałby tylko zapis, że kredyt został wypłacony w złotych polskich i ma być spłacany w tej walucie, ale po uprzednim dokonaniu indeksacji do (...) (według kursu kupna/sprzedaży waluty). Usunięcie z umowy miernika wartości, na podstawie którego miała następować indeksacja kapitału i rat kredytu (uznanych za abuzywne postanowień dotyczących ustalenia wysokości zobowiązania na podstawie (...) obowiązującej w banku), nie pozwala żadnej ze stron (a na pewno kredytobiorcom) na jej wykonanie, w szczególności że nie jest także znane oprocentowanie kredytu (wskutek eliminacji z umowy odniesienia do wysokości Stopy bazowej z Tabeli banku).

Oznacza to, że umowa kredytu nie może obowiązywać po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków, gdyż nie odpowiada minimum normatywnemu z art. 69 ustawy Prawo bankowe (nie pozwala na ustalenie wysokości zobowiązania kredytobiorców).

Wbrew zarzutom pozwanego, powódka posiada interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności umowy kredytowej (art. 189 k.p.c.). Ocena istnienia interesu prawnego winna uwzględniać, czy wynik postępowania doprowadzi do wyjaśnienia niejasności i wątpliwości, co do danego stosunku prawnego, a także – czy wynik ten definitywnie zakończy spór na wszystkich płaszczyznach tego stosunku lub mu zapobiegnie, a zatem czy sytuacja strony powodowej zostanie jednoznacznie określona i czy wyrok uwzględniający powództwo będzie wystarczający do reaktywowania stanu prawnego. Interes prawny, wyrażający się w osiągnięciu konkretnych skutków prawnych w zakresie usunięcia niepewności sytuacji prawnej powoda, musi zostać poddany analizie przy założeniu uzyskania wyroku pozytywnego oraz przy analizie, czy w razie wydania orzeczenia negatywnego, powód może osiągnąć tożsamy skutek w zakresie ochrony swej sfery prawnej w innej drodze, za pomocą wniesienia powództwa na innej podstawie prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 745/16).

W sprawie niniejszej prawidłowo przyjął Sąd Okręgowy, że zaistniały między stronami spór rozstrzygnąć mogło w sposób pełny powództwo o ustalenie nieistnienia („unieważnienia”) stosunku prawnego umowy kredytu mieszkaniowego, gdyż dopiero wyrok rozstrzygający tę kwestię mógł usunąć po stronie powódki wątpliwości odnośnie tego, czy jest związana umową, zatem czy musi ją wykonywać i znosić ustanowione zabezpieczenia.

W efekcie stwierdzić należy, że apelacja pozwanego jako bezzasadne, podlegała oddaleniu przez Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania w instancji odwoławczej postanowiono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności za czynności radców prawnych.

(...)